

**Інформація
про наукову діяльність Науково-дослідного інституту українознавства
за 2014 рік**

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності вищого навчального закладу або наукової установи

Коротка довідка про наукову установу.

Науково-дослідний інститут українознавства – наукова установа, створена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 липня 2014 року № 671-р «Про утворення Науково-дослідного інституту українознавства» на базі Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії ліквідованого 20 листопада 2014 року.

Основні пріоритетні напрями наукової діяльності наукової установи.

- розвиток українознавства як системи наук та міждисциплінарних студій про Україну і світове українство;
- розвиток українознавства як основи формування світогляду українського народу, піднесення рівня національної свідомості суспільства, ідеології та політики суспільного розвитку та державотворення України;
- розробка теоретичних і практичних основ трансформування науки, освіти, педагогіки та культури в світлі завдань та перспектив розвитку України як суверенної, демократичної, конституційно-правової держави;
- наукове забезпечення розробки концептуальних парадигм, зміст й методики гуманітарної освітньої діяльності в Україні на засадах українознавства, науково-аналітичне сприяння розвитку та удосконаленню основ гуманітарної політики держави.

Науково-педагогічні кадри (стисла аналітична довідка за останні роки).

Спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення кількості наукових кадрів, які мають науковий ступінь кандидата наук. Впродовж 2012-2014 рр. кількість кандидатів наук зросла на 18%. Від загальної кількості працівників, що мають науковий ступінь кандидата наук: українознавство-27%; історія України-19%; філософія-15%; історіографія-12%; філологія-8%; інші 5%. В порівнянні з 2013 р. кількість наукових співробітників, що не мають наукового ступеня зменшилась на 14%. Молоді науковці до 35 років становлять 34% від загальної кількості науковців. 47% молодих науковців мають ступінь кандидата наук. Водночас спостерігається негативна тенденція щодо зменшення кількості наукових співробітників, що має ступінь доктора наук на 60 % і на 67% зменшилась кількість професорів.

	2012	2013	2014
Усього наукових співробітників	93	83	56

Доктори наук	7	10	4
Доктори наук (за сумісництвом)	0	0	1
Кандидати наук	25	23	26
Кандидати наук (за сумісництвом)	0	1	0
Член-кореспондентів НАНУ	1	1	1
Професори	6	9	3
Доценти	4	2	1
Старші наукові співробітники	2	2	1
Молоді науковці:			
Доктори наук	0	0	0
Кандидати наук	11	8	9

Кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування за останні роки

Категорія Робіт	2011		2012		2013		2014	
	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.	к-сть од.	тис.грн.
Фундаментальні	0	0	3	2906,0	3	2906,0	6	3599,9
Прикладні	5	8243,3	4	3094,0	4	3148,5	2	2121,7
Госпдоговірні	0	0	0	0	0	0	0	0

Кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських дисертацій - 0.

Кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертацій - 0.

Кількість захищених дисертацій - 0.

Найвагоміші результати фундаментальних досліджень.

1) НДР "Культура як цілісність матеріального і духовного розвитку в умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії"; керівник - Гримич Марина Віллівна; колективна монографія "Народна культура українців: життєвий цикл людини. - Т. 5: Старість. Смерть. Культ пошанування померлих" - завершує великий міжнародний українсько-канадський проект "Народна культура українців. Життєвий цикл людини", який є енциклопедією народного життя, представленою за етапами людського життя (дитинство-молодість-зрілість-старість). Розроблено статево-вікову стратифікацію побутування традиційної культури українців. Наукове дослідження аналізує жалобні практики, уявлення про культ пращурів, повсякдення людей похилого віку, міфологізацію померлих, місце кладовища в українській традиційній культурі. Актуалізуються праці визнаних етнографів, які стосуються проблематики, але довгий час не передруковувались або знаходились в архівах, рукописних фондах і були важкодоступними. Наукові результати впроваджуються в навчальний процес ряду ВНЗ України та університету Альберти (Канада).

Найвагоміші результати прикладних досліджень і розробок.

1) НДР "Освітні проєкції шевченківського дискурсу як простір українознавчої комунікації громадянського суспільства"; керівник - Ціпко Анатолій Валентинович; монографія Чмільової С.В. "Діяльність закладів культури в українському селі в 90-х роках ХХ ст. - на початку ХХІ ст. (за матеріалами Черкаської області)". Систематизовано на підставі соціокультурних характеристик діяльність закладів культури в українському селі Черкаської області. Концептуалізовано та означено спосіб побутування шевченкового слова у програмах заходів сільських закладів культури. Цінність наукового результату обумовлена застосуванням низки таких конкретно-проблемних методів, як інтерв'ювання, анкетування, опитування, візуальне дослідження, метод включеного спостереження. Це дозволило зафіксувати та проаналізувати найбільш характерні соціокультурні явища, події та процеси, що уможливило застосування їх для потреб практичної діяльності. Виявивши культурні запити і пріоритети жителів села, Чмільова С.В. сформулювала конкретні пропозиції щодо використання узагальненого досвіду діяльності закладів культури в українському селі на перспективу.

II. Визначні результати фундаментальних досліджень у галузі суспільних і гуманітарних наук, зокрема наукові досягнення світового рівня.

Важливі результати за усіма закінченими у звітному році фундаментальними НДР, які виконувались за рахунок коштів державного бюджету.

1) НДР "Українознавство в розбудові незалежної України: теоретико-

методологічні проблеми розвитку науки та їх вирішення".

Виконувач обов'язків керівника НДР: Гай-Нижник Павло Павлович, д-р іст. наук.

Фактичний обсяг фінансування за повний період - 2244,5 тис. грн., зокрема на 2014 р. - 589,5 тис. грн.

Науковий результат: створено концепцію українознавчих досліджень, результати яких можуть бути залучені у різних сферах державної політики України; розроблено понятійний апарат, науковий інструментарій українознавства; визначено закономірності та особливості розвитку українознавства на сучасному історичному етапі, науково обґрунтовано міждисциплінарний характер українознавчих досліджень; уточнені концептуальні та теоретико-методологічні основи українознавства, обґрунтовано нові підходи до застосування загальнометодологічних наукових принципів в українознавчих дослідженнях та опрацювання їх методик. Результати представлено: 2 монографії, 1 збірник наукових праць, 1 довідник, 1 посібник, 93 наукові статті (загальний обсяг - 51,54 др. арк.).

Новизна та значимість отриманих наукових результатів полягає в тому, що концептуальні та теоретичні основи українознавства розглядаються як самодостатня проблема. Науково обґрунтовано роль українознавства у творенні української нації й побудові національної держави, а саме: формуванні світогляду українського народу, піднесенні рівня національної свідомості суспільства та розробленні концепції, змісту й методики гуманітарної освітньої діяльності в Україні. Доповнено наявні знання про розвиток українознавства упродовж двох десятиліть незалежності.

Науковий рівень підготовлених у межах НДР наукових досліджень відповідає сучасним теоретико-методологічним засадам українознавчого дослідження. На основі системного аналізу уточнено процес становлення і розвитку наукових засад українознавства.

Практичне застосування наукових результатів полягає у можливості їх використання для підготовки нормативних вузівських курсів з українознавства, історії української державності, історії України, на курсах підвищення кваліфікації для вчителів, а також читанні лекцій для аспірантів, які навчаються за спеціальністю 09.00.12 українознавство (історичні науки). Вони мають важливе значення для здійснення перетворень як в духовній, так і практичній сферах, у т.ч. для формування світогляду, національної свідомості українців, вироблення ідеології, стратегії розвитку держави, утвердження національної ідеї та захисту національних інтересів.

2) НДР "Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культурі".

Науковий керівник НДР: Баран Володимир Данилович, проф., д-р іст. наук, член-кор. НАН України.

Фактичний обсяг фінансування за повний період - 2801,4 тис. грн., зокрема на 2014 рік - 584,1 тис. грн.

Науковий результат: створено авторські концепції поступального розвитку українського етносу в XV – XVIII ст., розширено і систематизовано джерельну базу дослідження з даної проблеми, вперше впроваджено історико-генетичний дискурс українського буття, комплексно охарактеризовано демографічну та етнічну

структуру українського суспільства, подано аналіз сучасного розвитку української етнополітики, оновлено сучасний понятійний апарат щодо українського етнодержавонацієтворення, систематизовано наукові концепції, пов'язаних з буттям українського народу. Результати представлено: 1 колективна і 7 індивідуальних монографій, 1 довідник, 1 навчальна програма з українознавства для ЗНЗ, 240 наукових публікацій в Україні та закордоном, 107 доповідей на наукових конференціях. Підготовлено до друку збірник текстів "Давня Україна у свідченнях історичних джерел" Т. 1 і III т. колективну монографію "Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі (XIX ст.)".

Новизна та значимість отриманих наукових результатів полягає в здійсненні наукового аналізу основних концепцій щодо генези та перспектив подальшого розвитку українського етносу.

Науковий рівень виконаних у межах НДР наукових досліджень визначає комплекс джерел, зокрема залучено сучасні досягнення як вітчизняних, так і зарубіжних археологів, археографів, антропологів, лінгвістів, природознавців, філософів і релігієзнавців. З позицій сучасного стану наукових розробок розкрито основні етапи формування та поступу українського етносу на тлі закономірностей етнокультурного розвитку європейських народів і всього людства.

Практичне застосування результатів НДР полягає в тому, що проаналізований фактологічний матеріал та методологічні розробки можуть бути використані при підготовці узагальнювальних робіт, підручників і посібників з історії України, української історіографії та археології. Наукові результати можуть бути застосовані при розробці відповідних навчальних курсів на історичних та інших гуманітарних факультетах ВНЗ.

3) НДР "Парадигмальні проєкції метанаративів світових ідентичностей в дискурсивному просторі підручників з українознавства та всесвітньої історії".

Виконувач обов'язків керівника НДР: Толочко Денис Володимирович, канд. іст. наук.

Фактичний обсяг фінансування за повний період - 2259,216 тис.грн., зокрема на 2014 рік - 584,1 тис. грн.

Науковий результат: отримано нові знання щодо локальних культурних наративів та їх місця у світовій історії, зокрема форм реалізації ідентичностей в дискурсивному просторі підручників з українознавства та всесвітньої історії; визначено співвідношення метанаративів української ідентичності та інших ідентичностей у всесвітньо-історичному процесі; встановлено взаємодії питомої національної ідентичності та поліфонічної повноти ідентичності світового історичного процесу; уточнені знання про зарубіжні наукові центри в яких розвивається українознавство, визначено тенденції та головні закономірності розвитку українознавства в Німеччині впродовж останнього десятиріччя. Результати представлено: 1 монографія, 3 збірника наукових праць, 11 номерів фахового журналу, 41 наукова стаття, 30 доповідей, виголошених на наукових конференціях.

Новизна та значимість отриманих наукових результатів полягає в одержанні нових знань щодо локальних культурних наративів та їх місця у світовій історії, зокрема форм реалізації ідентичностей в дискурсивному просторі підручників з

українознавства та всесвітньої історії, специфіки співвідношення метанаративів української ідентичності та інших ідентичностей у всесвітньо-історичному процесі та встановленні взаємодії питомої національної ідентичності та поліфонічної повноти ідентичності світового історичного процесу та співвідношення національного та загально-цивілізаційного.

Науковий рівень підготовлених у межах НДР наукових досліджень визначає комплекс джерел, зокрема матеріали німецьких та хорватських підручників та робочих зошитів з історії, методичних посібників для вчителів історії, шкільних атласів з історії та географії й іншої навчально-методичної літератури. На основі сучасних методів дослідження виявлено основні способи формування глобальної системотвірної моделі усвідомлення та засвоєння історичного досвіду.

Практичне застосування результатів НДР полягає в тому, що їх можна використати при написанні підручників та посібників, а також при розробці навчальних програм ВНЗ факультетів гуманітарного спрямування з навчальних курсів історії, філософії, політології, культурології, мовознавства, релігієзнавства, педагогіки.

Найважливіші наукові результати отримані в результаті виконання перехідних науково-дослідних робіт.

1) Культура як цілісність матеріального і духовного розвитку в умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії.

Науковий керівник - Гримич Марина Віллівна, д-р іст. наук, проф.

Обсяг фінансування: на 2014 рік – 584,1 тис. грн.

Науковий результат: через призму історії, теорії та методології польових досліджень (насамперед, етнології та археології) встановлено особливості професійної культури, а саме: удосконалено польові методики дослідження; запропоновано ефективні форми проведення експедицій історико-фольклористичного, соціоантропологічного і українознавчого спрямування в умовах закордоння.

Новизна збірника полягає в тому, що незважаючи на значний досвід вітчизняних польових дослідників, наразі фактично не існує дискусійних майданчиків, де б могли обговорюватися питання означеної проблематики.

Науковий рівень та значимість збірника "Поле", яке заплановано видати у 5-ти випусках, насамперед у тому, що кожен випуск має стати місцем, де відбуватиметься обмін досвідом, повертатимуться в науку призабуті імена відомих і вшановуватимуться праця невідомих збирачів фольклору, вивчатиметься історія методології польових досліджень, обговорюватимуться питання освоєння і введення нових технологій і методів у збирацьку практику, публікуватимуться матеріали із професійної субкультури збирачів та ін.

Практичне застосування: Збірник наукових праць "Поле: збірник наукових праць з історії, теорії та практики польових досліджень. Том. 1. Вступ до спеціальності" (К.: "Дуліби", 2014. - 320 с.) носить освітню мету і має надати студентам основи польових досліджень. Цей випуск складається із 4-х розділів. У першому розміщені завершені праці монографічного типу, у другому - дослідницькі статті на окремі професійні теми, у третьому – спогади, метафольклор. У четвертому

розділі - праці класиків польових досліджень - П. Іванова та Г. Танцюри.

2) Соціальна історія XVI – XVII ст. як складова українського повсякдення ранньомодерної доби України.

Науковий керівник – Ворончук І.О., канд. іст. наук., доцент.

Обсяг фінансування: на 2014 рік – 584,1 тис. грн.

Науковий результат: розроблено методику видання документів XVI ст. з історії повсякдення; створено реконструкцію видів одягу різних верств населення XVI ст.: селянства, міщанства і шляхти; розроблено методику реконструкції родинних і домогосподарських структур на підставі актового документального матеріалу. Результати представлено у формі документального збірника «Українське повсякдення ранньомодерної доби» (Вип. 1). Збірник містить 320 документів XVI ст., вступні статті, в одній з яких роз'яснюються археографічні засади публікації текстів, та предметну статтю, де проаналізовано підготовлені до видання тексти з точки зору важливості їхньої інформації для вивчення історії українського повсякдення раннього Нового часу.

Новизна збірника полягає в тому, що збірник вперше подає коло документів про різні аспекти повсякденного життя українського люду ранньомодерної доби, створює необхідну документальну базу для історіографічного аналізу.

Науковий рівень та значимість цього збірника обумовлені застосуванням сучасних європейських підходів та методик відбору документального матеріалу. Крім того збірник включає значний науково-довідковий апарат, що відповідає світовим аналогам.

Практичне застосування: документальний збірник може бути використаний в навчальному процесі, у шкільних і вузівських підручниках, при розробці нових курсів з проблем соціальної історії та історії повсякдення. Збірник знайде зацікавлення гуманітаріїв наукових установ НАН України, оскільки джерельна база буде корисною при написанні як наукових статей, так і узагальнюючих праць присвячених українській ранньомодерній історії.

3) Соціальна історія першої половини XX ст.: українське суспільство в міжвоєнний період та в умовах Великої Вітчизняної війни.

Науковий керівник – Фешовець О.В., канд. філос. наук.

Обсяг фінансування: на 2014 рік – 674,0 тис. грн.

Науковий результат: до наукового обігу введено раніше не актуалізовані документи з історії України у Другій світовій війні; розроблено методику використання спогадів свідків нацистського окупаційного режиму; реконструйовано становище іноземних військовополонених на території України в роки Другої світової війни та повоєнний час; вперше проведено порівняльний аналіз такого явища як військовий полон в роки Першої та Другої світових воєн. Результат представлено: 1 колективна монографія, 3 навчальні видання, 19 наукових статей. Крім того результати досліджень апробовано у вигляді 15 доповідей на наукових конференціях.

Новизна полягає в тому, що поглиблено наявні наукові уявлення, а також отримано нове знання щодо соціально-демографічного становища населення окупованих територій України, зокрема таких соціальних груп як військовополонені,

остарбайтери.

Науковий рівень та значимість обумовлена тим, що у науковий обіг введено значний масив архівних документів, які були раніше недоступні дослідникам.

Практичне застосування: наукові результати можуть бути використані при підготовці узагальнюючих наукових праць з соціально-політичної й військової історії України, розробці навчальних курсів та спецкурсів з соціальних та військово-політичних аспектів вітчизняної історії ХХ ст.

III. Найважливіші результати прикладних досліджень, конкурентоспроможні прикладні розробки та новітні технології за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки, обов'язково зазначити підприємства і організації, на яких здійснювалася апробація, випробування, та які можуть бути зацікавлені у їх використанні.

Важливі результати за усіма закінченими у звітному році прикладними НДР, які виконувались за рахунок коштів державного бюджету.

У звітному періоді закінчених прикладних НДР немає.

Найважливіші наукові результати, отримані в результаті виконання перехідних науково-дослідних робіт.

1) Пріоритетний напрям: наука про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань.

Пріоритетний тематичний напрям: проблеми розвитку особистості, суспільства, демографія та соціально-економічна політика.

Назва НДР: "Освітні проєкції шевченківського дискурсу як простір українознавчої комунікації громадянського суспільства"; науковий керівник - Ціпко Анатолій Валентинович;

Фактичний обсяг фінансування: загальна вартість - 1984,0 тис. грн., зокрема на 2014 рік - 1132,7 тис. грн.

Актуалізовано здобутки сучасного українознавства для потреб середньої школи, зокрема розроблено комплексний підхід, що поєднує мовний та літературний аспекти. На основі аналізу, синтезу, історико-хронологічного, історико-ситуаційного, описового методу підготовлено методичний посібник "Історія в проєкціях художнього слова доби Незалежності: збірник текстів для уроків української мови" (упорядники: О.А. Хоменко, С.В. Чмільова, О.В. Цебро, Н.М. Клименко, А.А. Гулай) (рекомендовано до друку веною радою ННДІУВІ протокол № 9 від 04.11.2014).

Новизна та значимість полягає в поєднанні мовного та літературного аспектів. Українська література, зокрема історична проза доби Незалежності, актуалізована для потреб середньої школи і водночас несе українознавчий потенціал.

Науковий рівень: на основі аналізу та систематизації сучасної української літератури, розроблено українознавчий контент навчально-методичних комплектів з української мови.

Практичне застосування методичної розробки дозволить учителю-словеснику поряд із теоретичним матеріалом запропонувати школярам кілька типів мовних завдань: диктанти, перекази, завдання зі стилістики.

2) Пріоритетний напрям: наука про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань.

Пріоритетний тематичний напрям: проблеми розвитку особистості, суспільства, демографія та соціально-економічна політика.

Назва НДР: "Геополітичні пріоритети розвитку України у XXI столітті: прикладні виміри"; науковий керівник – Крисаченко Валентин Семенович;

Фактичний обсяг фінансування: загальна вартість - 1484,0 тис. грн., зокрема на 2014 рік - 989,0 тис. грн.

Обґрунтовано концептуальну парадигму еволюційної стратегії глобального розвитку; визначено категорію «медіа-інформаційна грамотність» як базову одиницю для вимірювання рівня медійно-освітніх процесів в цілому; розроблено практичні рекомендації попередження конфліктів на етнічному ґрунті в сучасній Україні, які викладено у монографії Крисаченко В.С., Дякова О.В. Українська етнополітика: Кн. 2. Прикладні виміри. - К.: МП "Леся", 2015. - 614 с.

Новизна та значимість полягає в поглибленні загального наукового знання, а їх українознавчий характер спрямований сприяти формуванню національної свідомості, а також модернізації світоглядної культури молоді.

Науковий рівень: системний підхід дозволив проаналізувати та розкрити засади і принципи налагодження міжнаціональних відносин як всередині України, так і поза її межами. Визначено, що у системі міжнаціональних відносин в Україні однією із взаємодіючих сторін завжди є український етнос.

Практичне застосування наукових результатів передбачає їх використання під час викладання геополітичної тематики в курсах і спецкурсах з філософії, культурології, політології, державного управління, права, історії, соціології.

IV. Розробки, які впроваджено у 2014 році за межами ВНЗ або НУ.

Розробок, які впроваджено у звітному періоді за межами НУ, - немає.

V. Інформація про діяльність структурного підрозділу з комерціалізації науково-технічних розробок.

У структурі ННДІУВІ на 2014 р. відповідний підрозділ з комерціалізації не передбачений через обмежене фінансування.

VI. Список наукових праць, опублікованих та прийнятих редакцією до друку у 2014 році у зарубіжних виданнях, які мають *імпакт-фактор*

№ з/п	Автори	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск, перша-остання сторінки роботи)
Статті				
1	Ворончук І.О.	Система селянського господарювання та	Wieki Stare i Nowe, Poland	2014. – № 6(11), – S. 24-37

		її вплив на типологію селянської родинної структури (за матеріалами Волині XVI – першої половини XVII ст.)		
Статті, прийняті редакцією до друку				
1	Shevchenko T.	Religion in the national narrative of the early modern times in contemporary Ukrainian schooling	Journal of Educational Media, Memory and Society, Braunschweig	
2	Лебедева Ю.О.	Особливості князівського правління в часи Давньої Русі-України (історіографія питання)	Spheres of culture, Poland	2014. – №7. – S. 385 – 394.

VII. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених (коротко описати діяльність Ради молодих учених тощо).

Ради молодих учених в Інституті перебуває на стадії формування. Питання про створення Ради молодих учених передбачено у плані роботи Вченої ради Інституту на 2015 р.

Впродовж звітнього періоду молоді науковці інституту, виконуючи науково-дослідну роботу, підготували та опублікували 1 монографію, 2 збірника наукових праць, 25 наукових статей, взяли участь у 9 всеукраїнських та міжнародних наукових заходах.

В аспірантурі НДІУ навчається 10 аспірантів (з них 3 – з відривом від виробництва, 7 – без відриву від виробництва). Науково-дослідна робота аспірантів здійснюється за такими науковими напрямками: статус української діаспори; історія та методологія українознавства; історія повсякдення українського селянства XVI – XVII ст.; регіональні еліти українського суспільства на межі XIX – XX ст.; розвиток шкіряного кустарного промислу українців наприкінці XIX – початку XX ст.; соціальна історія Другої світової війни; особливості сучасної української вишивки; етно-ментальні особливості українського національного характеру.

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях (відсоток від загальної кількості студентів)	Кількість молодих учених, які працюють у ВНЗ або науковій установі	Відсоток молодих учених, які залишаються у ВНЗ або установі після закінчення аспірантури
2010	0	8	0
2011	0	8	0
2012	0	11	18 %
2013	0	23	0
2014	0	19	0

VIII. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками.

Відділ історичних студій досліджує становлення та розвиток українознавства як системи наук та міждисциплінарних досліджень про Україну і світове українство. Розробляє практичні рекомендації удосконалення гуманітарної політики держави на засадах українознавства. Результати апробовані на конференціях, опубліковано 12 статей.

Відділ української військової історії досліджує історію українського війська, що сприяє відродженню українських військових традицій та їх впровадженню в практику військово-патріотичного виховання України. Результати апробовані у 15 доповідях на конференціях, вийшло друком 16 статей, 3 навчальні видання, 1 монографія.

Відділ історичних пам'яток українознавства досліджує актуальні проблеми українського повсякдення та соціальної історії ранньомодерної доби. Результати: 10 статей, 1 збірник документів.

Відділ української етнології досліджує становлення та розвиток українського етносу на тлі закономірностей етнокультурного поступу європейських народів, вивчає вплив низки факторів на процес етногенезу українського народу. Результати: 17 статей, 1 колективна монографія, 1 збірник текстів.

Відділ культурологічних досліджень зосереджує наукові зусилля на осмисленні надбань української культури в Україні та світі з метою висвітлення та популяризації її надбань, і відповідно, зростанню позитивного іміджу у світі. Досліджує вплив традицій української культури на сучасне суспільство, визначає стан їх збереженості, а також трансформації в умовах глобалізації. Результати: 42 публікації, 3 монографії, 1 збірник наукових праць.

Відділ геополітики та глобалістики досліджує місце і роль України у всесвітньо-історичному цивілізаційному процесі. Розробляє практичні рекомендації з низки пріоритетних завдань, виконання яких спрямоване на утвердження України у міжнародному співтоваристві як надійного партнера. Здійснює узагальнення на базі філософської методології геополітичних, гео економічних та інших наукових досліджень з цієї проблематики для формування сучасної стратегії розвитку Української держави. Результати: 25 статей, 1 монографія.

Відділ освітніх технологій та популяризації українознавства здійснює розробку навчальних курсів, планів і програм, підручників і посібників для впровадження українознавства в систему освіти та науки України. Налагоджує діалог з освітянами щодо методичних рекомендацій, тематичних розробок з питань

українознавства шляхом обговорення через ЗМІ, інтернет-сайт Інституту, соціальні мережі. Результати опубліковано у 8 статтях, 1 збірник матеріалів, 1 бюлетень.

Відділ української філології досліджує теоретико-методологічні засади навчально-методичних комплектів з української мови, рекомендованих до використання у загальноосвітніх навчальних закладах, розробляє критерії аналізу сучасних підручників з української мови. Результати: 15 статей, збірник текстів для української мови.

Відділ інформаційного забезпечення та наукових комунікацій організовує збір інформації в електронному вигляді згідно з установленим порядком, впроваджує телекомунікаційні технології, системи баз даних з метою інформатизації діяльності структурних підрозділів Інституту. Щоквартально випускає часопис "Україна у світовій історії", забезпечує своєчасне оновлення інформації на офіційному сайті Інституту. Крім того, вийшло 2 статті.

Відділення "Філія Гуцульщина" здійснює експедиційні дослідження з метою збереження самотності етнокультури Гуцульщини як невід'ємної складової української національної спадщини. Результати: 4 публікації, 4 науково-освітні заходи спрямовані на вирішення регіональних проблем (спільно з Путильською та Верховинською РДА).

ІХ. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями.

В Інституті існують різні форми міжнародного співробітництва: офіційно укладені в попередні роки договори про співробітництво Науково-дослідного інституту українознавства із закордонними науковими установами, а саме з Гомельським державним університетом імені Франциска Скорини (Гомель, Білорусь), Тбіліським державним університетом ім. І. Джавахішвілі (Тбілісі, Грузія), Міжрегіональною громадською організацією "Наукове товариство українців ім. Т.Г. Шевченка" (Уфа, Республіка Башкортостан, Російська Федерація), що мають декларативний характер, оскільки не передбачали конкретних проектів; Угоди спрямовані на виконання проектів укладені з Російською академією наук Бібліотеки РАН (Санкт-Петербург, Російська Федерація), Українським Вільним Університетом (Мюнхен, Німеччина), Інститутом св. Ольги (Прудентополіс, Бразилія); Домовленості щодо виконання проектів, насамперед видання наукових праць, укладені з Архівом українського фольклору Богдана Медвідського, Альбертський університет (Едмонтон, Канада); Особисті контакти наукових співробітників Інституту із зарубіжними науковими закладами, що передбачає участь у конференціях, публікацію наукових праць, стажування та гранти.

Наприклад, Гула О.Г. Суспільно-політична діяльність українських емігрантів у королівстві Югославія (1929-1941 рр.) // Матеріали VI Міжнародної науково-теоретичної конференції "Білорусь і сусіди: шляхи формування державності, міжнаціональні і міждержавні відносини" 24-25 квітня 2014 р., м. Гомель. Пономаренко А.Ю. Тарас Шевченко у сучасних підручниках з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів // Матеріали XIV Міжнародного наукового семінару "Тарас Шевченко і його петербурзьке оточення". - Нежин: ЧП Лисенко, 2014. - С. 391-401. Шевченко Т. Бібліографія україністики, виданої в Польщі (2011-

2012 pp.) // Науковий збірник Українського Вільного Університету. - Мюнхен, 2014. - С. 293-367.

Наукові відділи на своєму рівні продовжують міжнародну співпрацю з реалізації спільних наукових проектів. Укладати угоди про співробітництво легше з науковими установами з пострадянського простору. Західні потенційні партнери важче йдуть на співпрацю, бо розуміють, з одного боку, юридичну відповідальність сторін, а з іншого - не впевнені в політичній ситуації в Україні. У міжнародній науковій співпраці акцент робитиметься на особисті контакти наукових співробітників та міжнародні проекти наукових відділів. Водночас це не виключає можливості загальноінститутських проектів, які здійснюватимуться із залученням зарубіжних партнерів.

Країна партнер (за алфавітом)	Установа - партнер	Тема співробітництва	Документ, в рамках якого здійснюється співробітництво, термін його дії	Практичні результати від співробітництва
Білорусь	Гомельський державний університет імені Франциска Скорини	Координація досліджень з проблем історії та змісту національної освіти і видання спільних монографій, збірників статей, документальних публікацій, проведення спільних наукових конференцій і семінарів, обмін науковими матеріалами та літературою, інформаційними електронними базами	Угода про співпрацю від 13 лютого 2012 р. на 5 років	Участь у конференціях, видання статей: Гула О.Г. Суспільно-політична діяльність українських емігрантів у королівстві Югославія (1929-1941 pp.)// Матеріали VI Міжнародної науково-теоретичної конференції "Білорусь і сусіди: шляхи формування державності, міжнаціональні і міждержавні відносини" 24-25 квітня 2014 р., м. Гомель.
Канада	Архів українського фольклору Богдана Медвідського, Альбертський університет (Едмонтон)	Сприяння в організації видання наукових монографій, збірників статей тощо	Особисті контакти наукових працівників Інституту	Видано історико-етнологічне видання "Народна культура українців: життєвий цикл людини", Т.5: "Старість. Смерть. Культ пошанування померлих" (За наук. ред. М. Гримич).
Німеччина	Український Вільний Університет (Мюнхен)	Сприяння в організації видання праць учених і педагогів, популяризації, поширенні та використанні	Угода про співпрацю від 10 жовтня 2012 р. на 5 років	Шевченко Т. Бібліографія україністики, виданої в Польщі (2011-2012 pp.) // Науковий збірник Українського

		інформації про сучасні наукові досягнення в науковому середовищі як України, так і Федеративної Республіки Німеччина		Вільного Університету. - Мюнхен, 2014. - С. 293-367.
Російська Федерація	Установа Російської академії наук Бібліотека РАН (Санкт-Петербург)	Сприяння в організації видання праць російських і українських педагогів і вчених, популяризація, розповсюдження та використання інформації про сучасні наукові досягнення у науковому середовищі як України, так і Російської Федерації	Угода про творчу співпрацю від 14 травня 2010 р. на 5 років	Пономаренко А.Ю. Тарас Шевченко у сучасних підручниках з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів // Матеріали XIV Міжнародного наукового семінару "Тарас Шевченко і його петербурзьке оточення". - Нежин: ЧП Лисенко, 2014. - С. 391-401.

Х. Інформація про наукову та науково-технічну діяльність, що здійснювалась спільно з науковими установами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук.

Впродовж 2014 р. продовжувалася співпраця з Інститутом історії України НАН України, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, Українським інститутом національної пам'яті тощо. Представники вищезазначених наукових установ приймали участь у таких наукових заходах:

1) 22 січня 2014 р. відбувся науковий круглий стіл, присвячений 95-й річниці проголошення Акта Злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Організаторами заходу виступили ННДІУВІ та Український інститут національної пам'яті (УІНП). Проведений захід має значну наукову та практичну цінність, оскільки стимулює розвиток сучасної історичної науки та популяризує її останні здобутки, їх використання в подальшому зміцненні соборності України;

2) ННДІУВІ разом з Шевченківським національним заповідником Міністерства культури України провів 25 вересня 2014 року в м. Каневі Міжнародну науково-практичну конференцію «Тарас Шевченко в долі слов'янських народів: діалог через століття і кордони».

XI. Заходи, здійснені спільно з облдержадміністраціями або Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями та спрямовані на підвищення рівня ефективності роботи науковців для вирішення регіональних потреб.

Впродовж 2014 р. Науково-дослідний інститут українознавства спільно з облдержадміністраціями заходів, спрямованих на підвищення рівня ефективності роботи науковців для вирішення регіональних потреб, не здійснював. Водночас структурний підрозділ Інституту відділення "Філія Гуцульщина" спільно з Верховинською та Путильською райдержадміністраціями здійснили низку заходів, а

саме: 20 січня 2014 р. в Путильській гімназії Путильського району Чернівецької області було проведено конкурс учнівських науково-творчих проєктів, приурочений до 200-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка; 20 березня 2014 р. у Верховині проведено науково-практичну конференцію для учителів-словесників шкіл району, присвячену 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка; впродовж березня 2014 р. у Верховинському районі, проводились збори учнівської творчої молоді: Краснопільському 11 березня - в Краснопільській ЗОШ І-ІІІ ст., Гринявському, 13 березня - в Гринявській ЗОШ І-ІІІ ст., Ільцівському 20 березня - Ільцівській ЗОШ І-ІІІ ст., Устеріківському 25 березня - в Устеріцькій ЗОШ І-ІІ ст., Верховинському 28 березня - у Верховинській ЗОШ І-ІІІ ст. та 16 квітня 2014 року на районному конкурсі учнівських науково-творчих проєктів.

ХІІ. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу про патентно-ліцензійну діяльність.

Впродовж 2014 р. здійснювалась робота щодо наповнення контенту інтернет-сайту Науково-дослідного інституту українознавства та організовано роботу інтернет-журналу "Україна у світовій історії", відстежувались показники відвідуваності та ревалентності в розрізі окремо взятих країн та проводився статистичний контроль. На сайті розміщено нові публікації наукових працівників Інституту, забезпечено поповнення рубрики "До 200-ліття з Дня народження Тараса Шевченка", де розміщено відбірку унікальних книг, виданих за кордоном до 1965 року, присвячених Т.Г. Шевченку, які розміщені на сайті diasporiana.org.ua, а також наявних у бібліотеці Інституту.

На сайті розміщені джерела, видані не лише в найбільших і найвідоміших осередках української діаспори, але й опубліковані на периферії різних країн (як у містах Німеччини: Вецляр, Зальцведель; Австрії – Фельдкірх Форарльберг, тощо).

Колекція містить видання:

1) присвячені біографії, творчості та увічненню пам'яті Т. Шевченка (1915 – 1919, 20-50-ті рр.: Перемишль; Краків; Прага; Париж; Відень; Вінніпег; Торонто; США; Німеччина). З-поміж них показові: Я. Рудницький, «Найближчі завдання шевченкознавства»; С. Смаль-Стоцький, «Останній рік Шевченкової поетичної творчості»; П. Терпило, «Гете і Шевченко»;

2) твори самого Кобзаря (1876, Прага; 20-40-ві рр. ХХ ст.: Берлін; Мюнхен; Австрія; Вінніпег). Серед них цінні видання: «Кобзарь з додатком споминок про Шевченка» (Прага, 1876); Оригінально оформлені: «Малий Кобзар»; «Поезія»; «Варнак»;

3) переклади Шевченкових творів (60-ті рр.: Лондон; Ляйпциг; Чикаго; Буенос-Айрес). Рідкісні: «Шевченкове слово і слава: антологія перекладів з Шевченка чужими мовами» (ред. Богдана Кравцева); «Заповіт: оригінал і переклади»; «Повісти» (у 2-х тт., український переклад, під редакцією Б. Лепкого): Т.1, Т.2.

ХІІІ. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

1) На виконання доручення Міністерства освіти і науки України науковими співробітниками Інституту підготовлено аналітичні матеріали про реальний стан і причини кризи в сфері гуманітарної політики на Південному-Східні України. В аналітичних матеріалах розкрито такі основні питання: соціальна характеристика населення Донецької та Луганської областей; особливості менталітету мешканців краю; культурний процес на теренах Донецької та Луганської областей у 1990-2010-ті роки; освітня політика на Донбасі; історичне знання в системі ідеологічного протиборства і боротьби за суверенітет і цілісність України; стратегія державної політики в царині культури; засоби масової інформації на Донбасі; неоімперська політика Російської Федерації. "Русский мир"; Західні ЗМІ про дії на сході України; Пропозиції щодо подолання негативних наслідків кризи гуманітарної політики на Донбасі.

2) Документально-наукова виставка «Вбивство голодом – геноцид!» приурочена вшануванню пам'яті мільйонів жертв Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні. На 24-х стендах представлено документи зі всіх областей України, які підтверджують злочин геноциду, вчинений сталінським режимом в Україні. Окремі стенди містять документи та матеріали, які показують опір українців комуністичному режиму. У відкритті взяли участь науковці НДІУ, народний депутат України, заступник голови ВО «Свобода» Сиротюк Ю.М., заступник директора Українського інституту національної пам'яті Тилищак В.С., науковці, освітяни, школярі спеціалізованої школи № 43 з поглибленим вивченням предметів суспільно-гуманітарного циклу «Грааль» й учні гімназії біотехнологій № 177 м. Києва. На відкритті виставки були також присутні представники ЗМІ.

Вчений секретар

Д.В. Толочко